

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 39057-09-16 אשד מנהל עזבון ז"ל ואח' נ' מנהל רשות המיסים ואח'

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט עודד שחם

תובעים
 1. עו"ד יוסי אשד מנהל עזבון ז"ל
 2. אביחי עזרי
 3. טובה סיגל טייכמן

על ידי א' לנדה, עו"ד, ומ' הר שמש, עו"ד

נגד

נתבעים
 1. מנהל רשות המיסים
 2. היועץ המשפטי לממשלה

על ידי ח' דומברוביץ', עו"ד, מפרקליטות מחוז ירושלים
 (אזרחי)

פסק דין

1

2

3

בפניי בקשה לאישור תובענה ייצוגית.

4 1. המבקש 1 הוא עו"ד יוסי אשד, מנהל עזבון המנוחים רחים ומולוכ-מלכה עזרי ז"ל. המבקשים 2
 5 ו-3, אביחי עזרי וטובה סיגל טייכמן, הם יורשי המנוחים (להלן יכוננו שלושת המבקשים יחד –
 6 המבקשים). המשיב 1 הוא מנהל רשות המסים. המשיב 2 הוא היועץ המשפטי לממשלה (להלן יכוננו
 7 שני המשיבים יחד – המשיבים).

8 2. בשלב זה של ההליך הצטמצמו עד מאוד המחלוקות בין הצדדים, ונותרו נושאים ספורים הטעונים
 9 הכרעה. אדרש אפוא בתמצית בלבד להשתלשלות ההליך.

10 3. הבקשה לאישור תובענה ייצוגית הוגשה ביום 15.9.16. עניינה של התובענה הייצוגית שאישורה
 11 התבקש הוא בטענה לחיובי יתר של קנסות אי-הצהרה במועד, הנגבים שלא כדין מנישומים שלא
 12 הגישו במועד הצהרה על עסקה במקרקעין למנהל מיסוי מקרקעין. את הקבוצה שבשמה התבקשה
 13 הגשת התובענה הייצוגית ביקשו המבקשים להגדיר כ"כל מי שביצע מאז 1/4/2011 עסקה
 14 במקרקעין ומסר הצהרה על עסקה למנהל מיסוי מקרקעין... וחויב לאחר מסירת ההצהרה שלא כדין
 15 בקנס אי-הצהרה במועד".

1 מתוך 7

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 39057-09-16 אשד מנהל עזבון ז"ל ואח' נ' מנהל רשות המיסים ואח'

תיק חיצוני:

- 1 4. אחת הסוגיות שהועלו בבקשה היא הטלת קנסות כפולים בגין אי-הצהרה במועד בנסיבות בהן
 2 בגין עסקה אחת (כגון בעסקת מכר "משק חקלאי", הכוללת מספר זכויות שונות החבות בשיעורי
 3 מס שונים), מוציא המנהל לנישום מספר שומות נפרדות (להלן – הסוגיה השנייה). בעניין זה,
 4 המשיבים מסכימים כי במקום בו ההצהרה הוגשה באיחור, אין לגבות קנסות אי-הצהרה בגין
 5 השומות הנלוות אלא קנס אחד בגין השומה הראשית. אף אין מחלוקת על כך שבפועל, עד לפניית
 6 המבקשים אל רשות המיסים, נגבו קנסות אי-הצהרה בגין שומות נלוות.
- 7 5. בתשובת המשיבים נטען כי עם כניסתו לתוקף של תיקון מס' 70 לחוק מיסוי מקרקעין (שבח
 8 ורכישה), התשכ"ג-1963 (31.3.11), הונחו משרדי שומות המקרקעין ברחבי הארץ, במסגרת
 9 הדרכות שנערכו אודות תיקון החקיקה, לבטל את הקנס בגין השומות הנלוות ולהותיר אך ורק קנס
 10 בגין אי-הצהרה במועד על השומה הראשית. בעקבות פנייה מוקדמת של המבקשים (18.1.16)
 11 וקודם להגשת הבקשה שבפניי, הוציאה רשות המיסים הנחיייה כתובה למשרדי השומה (5.6.16);
 12 נספח יב' לתשובת המשיבים) לביטול קנסות שהוטלו בגין שומות נלוות לשומה הראשית. לאחר
 13 הגשת הבקשה שבפניי, ולאחר דין ודברים בין הצדדים, הסכימו המשיבים לפרסם הודעה על
 14 החדילה בעיתון כלכלי.
- 15 6. מבדיקת רשות המיסים עלה כי סכום הקנסות שנגבו בגין השומות הנלוות בתקופה של 24 חודשים
 16 שקדמו להגשת הבקשה עומד על סך של 790,000 ₪.
- 17 7. לאחר צמצום המחלוקות בין הצדדים, נותרו להכרעה מספר נושאים: (א) השבתם לחברי הקבוצה
 18 של הסכומים שנגבו בגין קנסות על שומות נלוות בשנתיים שקדמו להגשת הבקשה. (ב) פסיקת גמול
 19 למבקשים ושכר טרחה לבאי כוחם. (ג) ביטול יתרת קנס של המבקשים. הצדדים הגישו טענות בכתב
 20 בעניינים אלה. עתה, הגיעה העת להכריע בהם.
- 21 8. השבה. נקודת המוצא לענייננו מצויה בהוראות סעיף 9 לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006
 22 (להלן – החוק), לפיהן
- 23 "ב) בית המשפט לא יאשר תובענה ייצוגית בתביעת השבה נגד רשות,
 24 אם הרשות הודיעה כי תחדל מהגביה שבשלה הוגשה הבקשה לאישור
 25 והורכח לבית המשפט כי היא חדלה מהגביה כאמור לכל המאוחר במועד
 26 הקובע.
- 27
 28 (ג) החליט בית המשפט כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי הוא –

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 39057-09-16 אשד מנהל עזבון ז"ל ואח' נ' מנהל רשות המיסים ואח'

תיק חיצוני:

- 1
- 2 (1) על אף הוראות סעיף 22, לפסוק גמול למבקש בהתחשב בשיקולים
- 3 כאמור בסעיף 22(ב);
- 4 (2) לקבוע שכר טרחה לבא כוח המייצג בהתאם להוראות סעיף 23
- 5
- 6 9. לטענת המבקשים, למרות שניתנה הודעת החדילה, הרשות לא חדלה לחלוטין מגביית יתר בלתי
- 7 חוקית של קנסות בגין השומות הנלוות. זאת בשל שיטת הפעולה של הרשות, לפיה הקנסות על
- 8 השומות הנלוות מוטלים באופן אוטומטי על ידי מערכת המחשוב של הרשות, ומבוטלים ידנית
- 9 בדיעבד על ידי עובדי הרשות. בנסיבות אלה, כך נטען, אין המשיבים יכולים להסתמך על הפטור
- 10 שניתן לפי סעיף 9(ב) לחוק.
- 11 10. בעניין זה מקובלת עליי עמדת המשיבים לפיה לא הונחה תשתית מספקת העשויה להצדיק
- 12 השבה. כאמור, רשות המסים הנחתה את עובדיה לבטל קנסות שהוטלו בגין שומות נלוות. מהשלמת
- 13 הטיעון של המשיבים עולה כי בבדיקה שנערכה על ידי רשות המסים בסוף חודש מרץ 2018 לא
- 14 נמצאו מקרים בהם הוטלו קנסות שלא בוטלו. אוסיף, כי גם אם במקרים מסוימים אליהם מפנים
- 15 המבקשים התרחשו תקלות ביישום ההנחיה לביטול הקנסות, אין בכך כדי להביא למסקנה כי, ככלל,
- 16 הרשות לא חדלה מגביית הקנסות. הטענה כי גביית היתר נותרה בשיעור דומה לשיעור גביית היתר
- 17 קודם למתן ההנחיה לא נתמכה בתשתית עובדתית של ממש. אף אין בפניי תשתית התומכת בטענת
- 18 המבקשים, לפיה ניתן בקלות למנוע מלכתחילה את הטלת הקנסות. בעניין זה, לא נסתרה טענת
- 19 המשיבים כי שינוי בתוכנת המחשב כך שלא תטיל את הקנס על שומות נלוות כרוך בקשיים. משכך,
- 20 חלה בענייננו הוראת סעיף 9(ב) לחוק, ודין בקשת האישור להידחות.
- 21 11. זאת ועוד, המבקשים עצמם לא ביקשו לתבוע השבת קנסות בגין השומות הנלוות. בבקשה
- 22 לאישור התובענה הייצוגית עתרו המבקשים בקשר לשומות הנלוות אך לפסיקת גמול ושכר טרחה
- 23 ולפרסום נאות של תיקון המהדל (סעיפים 103 ו-110 לבקשה). כך עולה גם מתחשיב סכום התביעה
- 24 (סעיפים 133-134 לבקשה), בו לא הובאה בחשבון השבת קנסות בגין השומות הנלוות. גם מטעם
- 25 זה לא ניתן להיענות עתה לדרישת ההשבה האמורה.
- 26 12. יחד עם זאת, מצאתי לנכון, למען הסדר הטוב, לציין כי במסגרת השלמת הטיעון הצהירו
- 27 המשיבים כי רשות המסים תשיב בהתאם לבקשות פרטניות של נישומים את הקנסות שנגבו ביתר
- 28 בגין שומות נלוות. יש לצאת מן ההנחה, כי המשיבים יפעלו בהתאם להצהרה זו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 39057-09-16 אשד מנהל עזבון ז"ל ואח' נ' מנהל רשות המיסים ואח'

תיק חיצוני:

13. ביטול יתרת הקנס של המבקשים. בהחלטת מנהל מיסוי מקרקעין באר שבע (6.1.16), נספח 7
 (לבקשה) בוטלו הקנסות בגין השומות הנלוות שהוטלו על המבקשים, ונותר על כנו קנס בגין שומה
 אחת בלבד. המבקשים עותרים לבטל את הקנס שלא בוטל (ושלטענת המשיבים הוטל כדין), לאפשר
 להם להגיש בקשה חדשה למנהל רשות המיסים או להאריך את המועד להגשת ערר. בקשה זו חורגת
 מגדר ההליך שבפניי ולא ניתן להיענות לה בגדריו. עם זאת, יש להניח כי בנסיבות העניין, אם תוגש
 על ידי המבקשים בקשה מתאימה להאריך את המועד להגשת ערר, היא תישקל ברוח חיובית.
14. גמול ושכר טרחה. אין מחלוקת כי עד לפניית המבקשים נגבו קנסות בגין שומות נלוות לשומה
 הראשית בהיקפים ניכרים, וכי פניית המבקשים היא שהביאה להוצאת הנחיה כתובה למשרדי
 השומה בדבר ביטול קנסות אלו. בפסיקת בית המשפט העליון נקבע כי גם אם הרשות חדלה מגביה
 בעקבות פניה מוקדמת, עדיין רשאים התובע המייצג ובא כוחו להגיש בקשה לפסיקת גמול ושכר
 טרחה (עע"מ 2978/13 מי הגליל – תאגיד המים והביוב האזורי בע"מ נ' יונס (23.7.2015)), פסקה
 נד' לפסק דינו של כב' המשנה לנשיאה א' רובינשטיין). הטעם לכך, בנוסף להשבת הוצאות שהפנייה
 המוקדמת עשויה להיות כרוכה בהן, הוא שאי פסיקת גמול ושכר טרחה עלולה "להביא לפגיעה
 במערכת התמריצים להגשת תובענות ייצוגיות נגד הרשות, ולתת 'הנחה' גדולה מדי לרשות" (שם,
 פסקה מו'; בקשה לדיון נוסף בפסק הדין התקבלה. ההליך עדיין תלוי ועומד בפני בית המשפט
 העליון (דנ"מ 5519/15)).
15. לטענת המשיבים אין מקום לפסוק גמול למבקשים נוכח העובדה שכאשר הוגשה הפנייה
 המוקדמת, וכל שכן כאשר הוגשה הבקשה שבפניי, לא הייתה למבקשים עילת תביעה אישית
 בהתאם לסעיף 4(א)(1) לחוק. זאת משום שעוד בטרם נעשתה הפנייה המוקדמת, ביטל מנהל מיסוי
 מקרקעין באר שבע את הקנסות בגין השומות הנלוות שהוטלו על המבקשים.
16. המבקשים מפנים בהקשר זה לפסק הדין בעניין מי הגליל הנ"ל, שם צוין החשש שבמסגרת
 הפנייה המוקדמת "הנתבע יטפל באורח 'סלקטיבי' בתביעתו הפרטנית של התובע הייצוגי, ובאופן
 זה ישלול ממנו את עילתו האישית, המתנה את היותו תובע מייצג" (פסקה מה' לפסק הדין). בהקשר
 זה הוזכרה בפסק הדין הצעה לתיקון סעיף 4(א)(1) לחוק, כך שגם אדם שהייתה לו עילת תביעה
 בעבר יוכל להגיש תביעה ייצוגית. בנוסף, הוזכרה גישתם של המלומדים בן-נון וחבקין, לפיה
 "בהינתן המטרות החברתיות שביסוד התובענה הייצוגית, אף מבלי תיקון כאמור, ספק אם מתן פיצוי
 בדרך זו ישלול את עילת תביעתו האישית של התובע הייצוגי, אם סירב לקבל את הפיצוי – או קיבל
 אותו בניגוד לרצונו – ועמד על זכותו להגשת הבקשה". בית המשפט לא נדרש באותו מקרה להכריע
 בנושא.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 39057-09-16 אשד מנהל עזבון ז"ל ואח' נ' מנהל רשות המיסים ואח'

תיק חיצוני:

17. במקרה שבפניי, הקנסות שהוטלו על המבקשים בדין שומות נלוות בוטלו עוד לפני הפנייה המוקדמת, בעקבות בקשה לביטול הקנסות. יחד עם זאת, כפי שהובהר לעיל, בעניינינו דין בקשת האישור להידחות גם מבלי להידרש לשאלת קיומה של עילת תביעה אישית של המבקשים, וזאת לאור חדילת המשיבים מהגבייה. המחלוקת העיקרית אינה נוגעת לזכותם של המבקשים לנהל את התובענה הייצוגית לגופה, אלא לזכותם לתשלום גמול ושכר טרחה בגין הפנייה המוקדמת. לכך יש להוסיף כי לטענת המבקשים, החלטת מנהל מיסוי מקרקעין באר שבע מיום 6.1.16 התקבלה אצלם רק ביום 19.1.16, היינו יום לאחר משלוח הפנייה המוקדמת. בהתחשב בכל האמור, ובשים לב לתועלת לציבור שהניבה פנייה זו ולאינטרס הציבורי שבעידוד פניות מקדימות מעין אלו, לא מצאתי כי העובדה שבפועל ניתן מענה לעניינם האישי של המבקשים זמן קצר לפני הפנייה המוקדמת (ואף זאת "לפנים משורת הדין") מצדיקה את דחיית הבקשה.
18. מקובלת עליי עמדת המשיבים כי בפסיקת הגמול ושכר הטרחה יש להתחשב בכך שהסוגיה הראשונה, לה הוקדש עיקר הבקשה, נזנחה על ידי המבקשים. בה בעת, נוכח השיקולים עליהם עמדתי לעיל, אין בנתון זה כדי לשלול לחלוטין את ההצדקה לפסוק גמול ושכר טרחה כלשהם למבקשים. הפתרון המידתי הוא להתחשב בזניחת הסוגיה הראשונה, במסגרת שיקול הדעת בקביעת שיעור הגמול ושכר הטרחה שייפסקו למבקשים.
19. טענה נוספת של המשיבים היא כי היה על המבקשים לפנות לרשות המסים ולנהל עמה מו"מ על אודות הגמול ושכר הטרחה. המשיבים מפנים לדברי כב' השופט ח' מלצר בעניין חי הגליל הנ"ל, לפיהם "במסגרת המו"מ שבין הצדדים להסדר טרם תביעה, כאמור, יהיו רשאים התובע הייצוגי שבכוח ובא-כוחו לבקש החזר הוצאות שנגרמו להם (כנגד קבלות) וכן שכר מסוים. היה ויתגלעו חילוקי דעות בנושאים אלה, או סירוב לשלם – יוכלו התובע הייצוגי שבכוח ובא-כוחו להגיש תובענה על-פי סעיף 5(ב) לחוק התובענות הייצוגיות בגין עמדתה השלילית של הרשות...".
20. בנסיבות המקרה שלפניי, בהן המשיבים שוללים מתן גמול ושכר טרחה כלשהם למבקשים ולבאי כוחם מטעמים נוספים, ספק אם ניהול מו"מ מקדים היה מייתר את הפנייה לבית המשפט. זאת ועוד, במקרה שלפניי הכירו המשיבים בתשובתם למבקשים (נספח 8 לבקשה) בכך שאין לגבות קנסות אי-הצהרה במועד בגין שומות נלוות, אך לא הכירו בכך שבפועל קיימת גביית יתר בהיקף משמעותיים. כל שנמסר למבקשים היה כי תצא הנחייה כתובה לעובדים שלא להטיל קנסות בגין שומה נלווית. אין מדובר, אפוא, בהצהרה ברורה על חדילה אשר פותחת פתח למשא ומתן אודות גמול ושכר טרחה. לנוכח האמור, לא מצאתי כי אי ניהול מו"מ מקדים בעניין זה אל מול הרשות מצדיק הימנעות מפסיקת גמול או שכר טרחה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 39057-09-16 אשד מנהל עזבון ז"ל ואח' נ' מנהל רשות המיסים ואח'

תיק חיצוני:

21. הכלל הוא כי בהליכים המוגשים לפי חוק תובענות ייצוגיות יש לפסוק, ככל האפשר, שכר טרחה לבא-הכוח המייצג כאחוז מן הסכום שנפסק לקבוצה. כאשר מדובר בהליך שהסתיים בהודעת הדילה, נקבע כי "ניתן ליישם את שיטת האחוזים מתוך הנחה כי הסכום שהיה נפסק לקבוצה בתום ההליך היה עומד על סכום הגבייה שבמחלוקת" (ע"מ 9237/12 עיריית מודיעין מכבים רעות נ' א.ש. ברקאי בע"מ (18.5.2014)), בפסקה 5 לפסק דינו של כב' הנשיא א' גרוניס; ראו גם עניין מי הגליל הנ"ל, פסקאות נ'–נז' לפסק הדין).
22. בהתאם לסעיף 21 לחוק, סכום ההשבה בו ניתן היה לחייב את הרשות מוגבל לתקופה של 24 החודשים שקדמו למועד הגשת הבקשה לאישור. בענייננו, כאמור, העלתה בדיקת רשות המסים כי הקנסות שנגבו בגין שומות נלוות בתקופה של 24 חודשים שקדמו להגשת הבקשה עומדים על סך של 790,000 ₪. אין לקבל את טענת המבקשים כי יש להכפיל סכום זה, בגין הגבייה ביתר החל ממועד הגשת הבקשה ועד היום. ראשית, כפי שכבר צוין לעיל, גם אם נמצאו מקרים בודדים בהם נמשכה גביית קנסות בגין שומות נלוות, אין בפניי תשתית עובדתית לכך שמדובר בגבייה בהיקף דומה לזה שקדם להדילה. שנית, ועיקר, ההלכה היא כי התקופה שלגביה ניתן לחייב רשות בהשבה מוגבלת ל-24 החודשים שקדמו להגשת בקשת האישור בלבד, ואינה כוללת את התקופה שלאחר הגשת בקשת האישור (ע"מ 7741/15 מנירב נ' מדינת ישראל – רשות המיסים (22.10.2017)), פסקאות 41–57 לפסק דינו של כב' השופט י' דנציגר; גם בעניין זה תלוי ועומד הליך דיון נוסף לפני בית המשפט העליון (דנ"מ 8626/17)).
23. לאור כל האמור, בשים לב למכלול השיקולים השונים הצריכים לעניין, ובפרט לשיעור הסכומים שנגבו ביתר, למידת ההשקעה שנדרשה מהמבקשים וליחס בין יריעת המחלוקת כפי שנפרשה בבקשה לבין החלק שלגביו נפסקים הגמול ושכר הטרחה, יועמד הגמול למבקשים על סך של 10,000 ₪ ואילו שכר הטרחה יועמד על סך של 40,000 ₪. לסכומים אלה אין לצרף מע"מ. הם ישולמו עד ליום 17.7.18. בכפוף לקביעות אלה, הבקשה לאישור תובענה ייצוגית, נדחית.
- ניתן היום, ג' תמוז תשע"ח, 16 יוני 2018, בהעדר הצדדים.

עודד שחם, שופט

25
26
27

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 39057-09-16 אשד מנהל עזבון ז"ל ואח' נ' מנהל רשות המיסים ואח'

תיק חיפוני:

1